

פקודי^ב

להסביר זה במפורש: "שני פעמים" ? ובפרט שברוב המקומות ככולם דרכו לפרש מבלי להקדים את הקושיא המתיישבת בפירושו; וכ"ש בנדר"ד שהדיוק של "שני פעמים" בולט הוא י.

ד) למה דייק רש"י לומר "רמז למקדש שנתמשכן" (ל' יחיד), "בשני חורבניו"? והלא הן ב' מקדשות — ולכאורה ה' נכון יותר לומר "רמז למקדשות שנתמשכנו" בל' רבים, ה' מתאימה גם יותר הן לתחילת דבריו "שני פעמים", והן להמשך דבריו "בשני חורבניו" (ל' רבים).

ה) לאיזה טעם הוצרך להוסיף ולבאר שה"חורבניו" היו על "עונותיהן של ישראל", לאחר שכל הדיוק בכפל הל' "המשכן משכן" "שני פעמים" כבר מיושב ומוסבר באמרו שזהו "רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו" ?

ו) עה"פ: "ויפל על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו" פרש"י שקאי "על שני מקדשות ש" עתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב" וגם "על משכן שילה שעתיד להיות בחלקו של יוסף וסופו ליחרב" — הרי שגם משכן שילה נחרב כמו

א. בתחלת פרשתנו "אלה פקודי המשכן משכן העדות וגו'" מעתיק רש"י (בד"ה השני) את התיבות "המשכן משכן" ומפרש: "שני פעמים רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו על עונותיהן של ישראל".

וצריך להבין:

א) הן אמת שהענין כשלעצמו, מה שבראש פרשתנו יש רמז לב' המקדשות, הוא מילתא בטעמא: היות ופר"ש זה ז"ל הוא כעין סך-הכל מבנין המשכן וכליו [וכדברי רש"י בד"ה הראשון שבפסוק זה: "בפ' זו נמנו כל משקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחשת ונמנו כל כלי לכל עבודתו"], לכן כאן הוא המקום לרמז לעוד ב' מקדשות שיהיו בעתיד; אולם קשה להבין: למה בא הרמז בכתוב בענין המורה על חורבנם, שהמקדש "נתמשכן בשני חורבניו" — ולא ברמז אחר המורה על המקדש בבנינו וקיומו?

ב) יתרה מזו: למה דרשו רז"ל התיבות הנ"ל מל' משכון — המורה על חורבנם והרי בכ"מ ופשוטו של מקרא הוא לפרשו מל' ושכנתי בתוכם — שהי' זה גם במקדש (ובאופן שונה * בא' מהשני).

ג) מזה שרש"י מעתיק "המשכן משכן" מובן חאליו שדיוקו הוא מ" הכפלת תיבת "משכן" — ולמה לו

2) משא"כ בפ' וישב (לח, ל) שמפרש רש"י "ארבע ידות כתובות כאן" — הוא מפני כי בלאה"כ אין ברור דיוקו של רש"י, ובפ' משפטים (כג יט): "ובג' מקומות נכתב בתורה וכו'", ובפ' תשא (לח, כו): "ושלשה פעמים כתוב בתורה וכו'" (וכי"ה בפ' ראה (יד, כא)) — כי לא כל הג' פעמים נכתבו על אחר.

3) אבל ראה לקמן הערה 5.

4) ויגש מה, יד.

1) ומתורצת ע"פ קושיית הגו': "ומאי ענינו לכאן לכתוב זה כאן ולמה לא כתב זה בכל הפרשה שקדמה" — ומה שחירץ, אינו ע"פ פשוטו של מקרא. ועד"ז מה שחירץ המשכיל לדוד.

1*) ראה לקמן סוף הסעיף.

היינו שחורבנו של המקדש הוא באופן הדומה ללקיחת משכון — ולכאורה אינו כן: שהרי המשכון הוא דבר הניטל מהלווה באופן עראי וזמני, עד שיפרע החוב שאז חוזר המשכון לבעליו. ולפי' בנדודי, כשלקח הקב"ה את המקדש (הראשון) ל"משכון", הי' לו להחזירו כמו שהוא. היינו שביהמ"ק השני ידמה בכל פרטיו להראשון; ובפועל הרי במקדש השני נחסרו כמה ענינים שהיו בקודמו. וכמבואר בפרש"י עה"פ י' יפת אלקים ליפת: "אע"פ . . . שבנה כורש . . . בית שני לא שרתה בו שכינה י, והיכן שרתה במקדש ראשון כו"; ובפ' תצוה י' פרש"י: "ובמקדש שני הי' החושן כו' אבל אותו השם לא הי' בתוכו". וא"כ איך שייך לומר שביהמ"ק ה' ראשון "נתמשכן", מאחר (שדוגמתו) לא הוחזר לבני'?

ב. והביאור בזה:

(6) ואף שמשכון זה לקח הקב"ה לאחר שחטאו — היינו לאחר שלא פרעו החוב — ולא בעת ההלואה — הרי כבר ידוע שגם זהו משכון, כפרש"י (משפטים כב, כה): "כל לשון חבלה אינו משכון בשעת הלואה אלא שמשכנין את הלואה כשמוציא הזמן ואינו פורע" — ואדרבה: מפרשי זה נראה שהתורה לא דיברה עדיין אודות משכון בשעת ההלואה, כ"א במשכון שלא בשעת ההלואה.

(7) נח ט, כו.

(8) אף שאין הכוונה שבבית שני לא שרתה שכינה כלל, דהרי זהו היסוד כל ענינו של ביהמ"ק (ראה לקמן סעיף ב'), כ"א שלא שרתה בו שכינה כמו בבית ראשון [והרי גם זה מסיק להבנת הכתוב יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שמי]. וכי"כ דרגות בהשראת השכינה (ראה פרש"י תשא לד, ט).

(9) כה, לו.

ב' המקדשות — וא"כ יש להקשות: מנ"ל לרש"י שכוונת הכתוב (במ"ש "המשכון משכון" ב' פעמים) לחורבנם של ב' המקדשות (ונשאר בצ"ע למה לא נרמז חורבנו של משכון שילה), אולי (ואדרבא יותר קרוב לומר ש) כוונתו לחורבנם של משכון שילה (הקודם להם) ושל מקדש ראשון (ולא נרמז חורבנו של המקדש הב', כי הי' חסר (כדלקמן) משא"כ משכון דמשה ושני הנ"ל)?

(10) רש"י מפרש (מהל' "משכון") שהמקדש "נתמשכן בשני חורבניו".

(5) ומ"ש השפ"ח שממ"ש "המשכון" בה"א הידיעה מוכח ש"קאי על המשכון המיוחד דהיינו בית עולמים שהוא בית המקדש א"כ קשה למה מכנה אותו הכתוב בלשון משכון אלא רמז וכו', אי"מ כלל: (א) מנ"ל להבין חמש (למקרא) ש"המשכון" בה"א הי' ידיעה מרמז ביהמ"ק, (ב) הרי מפורש ב' רש"י שהדיוק הוא ממ"ש "המשכון משכון" שני פעמים (ולא "למה מכנה אותו הכתוב בלשון משכון"). ואולי י"ל שזהו א' מכוונות רש"י בהוספת התיבות "שני פעמים" לשלול פ"י זה. ועד"נ קשה על מ"ש המשכיל לדוד דה' דהמשכון לאתווי עוד אחר, דל חז' לגופי', אייתרו לי תרי לדרשה'.

ומה שהקשו "הא לא מיותר לדרשא אלא חד משכון וחד איצטרין לגופה" — הנה אין כוונת רש"י שהרמז לשני המשכונות הוא משני יתורים, כ"א משני שכתוב ב' פעמים — היינו שהכתוב כתבו עוד פעם — אף שלכאורה מיותר הוא — כדי שיעיזו יהיו כתובים "שני פעמים" (כזה אתר זה לרמז ב') משכונות.

(*) ואף שלכאורה הול"ל "אלה הפקודים" כבבמדבר (א, מד) — י"ל דשאני התם שלפני זה מבואר שהמדובר בבני', משא"כ כאן שלאחרי זה מבאר דהמדובר במשכון. ועוד שבפרשתנו נזכר גם "פקודי העדה".

דירת עראי להשכינה, והרי אינה דומה כלל לדירת עראי לדירת קבע.

וכל זה מובן גם בפשטות לבן חמש (למקרא): הפרטים שבהם שונה בית אחד מבית שני אינם משנים את הנקודה העקרית שבהם: דירת קבע להדר בתוכם; משא"כ "אוהל", גם אם יהיו בו כו"כ פרטים שבהם הוא שווה לבית, מ"מ שונה הוא בנקודתו העקרית: שהוא רק דירת עראי ולא דירת קבע.

ועפ"ז מובן, דאף שאין ב' המקדש שות דומים זל"ז בכו"כ פרטים, בכל זאת, מכיון שנקודתם העיקרית אחת היא — "בית" לשכינתו ית' — הרי השני הוא החזרת המשכון של הראשון; משא"כ המשכון, שהי' "אוהל", אפ"ל בו "שנתמשכן" והחזרו "המשכון" בבית המקדש, מכיון שאינם דומים בנקודתם העיקרית.

ג. ועוד יש לבאר בזה: הרמז לב' המשכונות הוא "המשכון משכון" ב' פעמים, היינו שתי תיבות הדומות זל"ז — הרי זה גופא מלמדנו על הדברים המרומזים על ידן, שגם הם שוין זל"ז. ז.א. שהכוונה היא לב' הבתים מקדש ולא לאהל שילה ולבית מקדש וכנ"ל.

וזהו כוונת רש"י בדיוק לשונו לפרש "המשכון משכון" (שני פעמים), דבזה הוא מדגיש שאין זה רמז (מיתורא בלישנא דקרא, שאו אין הכרח שהדברים דומים זל"ז), אלא שהלימוד הוא מזה ש"משכון" [מלשון "משכון"] נאמר "שני פעמים", אותו הענין נאמר פעמיים — וזה משמיענו ה"רמז למקדש (כלומר: הוא המקדש הראשון והוא המקדש השני — מקדש

עיקר ענין בית המקדש — הוא כמש"כ¹⁰: ביון אלקים וזה שער ה"שמים (ביהמ"ק שלמעלה), ואומר¹¹: מכון לשבתך פעלת ה', המקום אשר הכינותי¹², ולכן נאמר בו: לבנות את בית ה' בירושלים¹³, ונקרא בית עולמים¹⁴ — וכ"ז הוא בשווה בשני הביהמ"ק.

משא"כ המשכון ומשכון שילה שלא היו מכוונים כנגד ביהמ"ק שלמעלה ונקראים "אוהל"¹⁵, אוהל מועד¹⁶ —

(10) ויצא כח, יז ובפרש"י שם.

(11) בשלח טו, יז ובפרש"י שם.

(12) משפטים כג, כ ובפרש"י שם.

(13) ד"ה ב ג, א הובא בפרש"י וירא

כב, ב.

(14) פרש"י תרומה כה, ט.

(15) כמ"ש (ש"ב ז, ו) "ואהי' מתהלך באהל ובמשכון", וגם תיבת "באהל" קאי על משכון שילה, כדמוכח מזה שרש"י (שם) מעתיק מן הכתוב התיבות "באהל (ובמשכון)". ופרש"י: "משכון שילה לא היתה בו תקרה אלא בית של אבנים מלמטן ויריעות מלמעלה". וגם לפי המפרשים ש"באהל" קאי על המשכון שבמדבר ("ובמשכון" קאי על שילה), ג"כ מובן שמשכון שילה לא הי' בית קבוע להשראת השכינה, כמ"ש ב' תחלת הכתוב שם "כי לא ישבתי בבית למיום העלותי את בני ישראל מצרים ועד היום הזה".

ועפ"ז מובן הכרחו של רש"י לפרש בפי' ראה (יב, ט) עה"פ "כי לא נאתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה" ש"מנוחה" זו שילה ו"הנחלה" זו ירושלים — אף שבגמ' (נבחים קט, א) ארבע דעות בדרך — כי "נחלה" הו"ע ירושה וקביעות, משא"כ "מנוחה" אפ"ל גם בדרך עראי (ע"ד פרש"י בראשית ב, ב).

(16) ובכ"ז פרש"י עה"פ "ועשו לי מקדש" המדבר בעשיית המשכון "ועשו לשמי בית קדושה" — כי בא בניגוד — ל"כליו" שלאחריו. וע"ז פרש"י שבפרשתנו (לה, כב) בית כו' כלים.

ה. עוד טעם בהוספה זו "על עונותיהן של ישראל" שבפירש"י — לתרץ: הן אמת של' הכתוב מוכח דאירי בב' המקדשות ולא בשילה, כנ"ל, מ"מ זה עצמו צריך ביאור: למה לא רמז הכתוב גם חורבן שילה?

ומבאר רש"י "על עונותיהן של ישראל": שכאן מרמזת התורה למקדש שנתמשכן (מבני, והיינו) בעד עונותיהן של כלל ישראל — משא"כ משכן שילה שנחרב בחטאם של חפני ופנחס בני עלי, כמסופר בנביא**.

ו. עוד י"ל רמז בהוספת רש"י "על עונותיהן של ישראל", להראות תוקף קיומו של המקדש מצד הקב"ה, היינו גודל חפצו ורצונו ית' שיתקיים ה' מקדש בתוך בני ישראל: כי אעפ"י שעונות בני"ה הם הגורם לחורבן ב"המ"ק, והרי שנים רבות לפני החורבן כבר היו "עונותיהן של ישראל", כבר עברו כו"כ עבירות, וכן ה' גם בבית שני — בכ"ו חטא הקב"ה זמן רב ולא נחרב המקדש עד שעברו רבות בשנים. האריך הקב"ה קיום ביהמ"ק שנים רבות בכדי שישובו בני"ה מ"עונותיהן, וישאר ביהמ"ק בבנינו.

וגם ענין זה בא בהמשך למה שנת"ל: כוונת הכתוב כאן לרמז על ביהמ"ק העתידיים להיות בבניי. ולכן מרמז כל הפרטים המבטאים את עוצם קיומם — שגם בעת חורבן אינם אלא בבחי' "משכון", וגם זאת לא מצד המקדש, כ"א בעונותיהם של ישראל;

אחד, אלא) שנתמשכן בשני חורבניו, ופשיטא שאין המדובר במשכן שילה וביהמ"ק.

ואעפ"כ כותב רש"י "רמז (ל)מקדש", ולא בית המקדש יי' כנ"ל, — כי דרכו שאפילו "אגדה" שבפירושו צ"ל מיי' שבת דברי המקרא ובל' המקרא מצינו "משכן" ו"מקדש" דהיינו ה', משא"כ "בית המקדש".

ד. ועפ"ז (שהעיקר בכוונת הרמז הוא ענין ה"משכון") יובן הטעם למה רמז הכתוב לב' המקדשות כפי שהם "משכון", שהוא ענין החורבן: דאדרבא "משכון" — מדגיש ומחדש¹⁷ שהדבר נמצא בשלימותו תמיד אפילו כשעבר מרשות לרשות; חורבן ביהמ"ק לא ה' באופן שהקב"ה ביטל המציאות ח"ו, כ"א רק שלקח את המקדש בתור "משכון", ואח"כ החזירו (ועתיד להחזירו) לבניי.

ואתי שפיר מה שרש"י מסיים בפירושו: "על עונותיהן של ישראל" — כי עי"ז מבאר למה אין זה אלא משכון: דאילו יצוייר שהחורבן הוא מצד המקדש עצמו (שהגיע סוף זמן קיומו שהוקבע לו בתחלה וכיו"ב), הרי זה ביטול; אבל מאחר דהסיבה היא "עונותיהן של ישראל", היינו שהנהגת בניי גרמה — הרי זה רק פוגע בהשייכות דביהמ"ק לבניי.

17) דלכאורה "מקדש" הוא שם כללי (גם למשכן), משא"כ "בית המקדש".

18) ולכן אין לפרש כאן "המשכן מש" כו" מל' "ושכנתי" — דמאי קמ"ל, שהרי כבר נאמר "וכן תעשו, לדורות" (רש"י כה, ט) — נוסף עי"ז "ושכנתי" ה' ד' פעמים ולא — שני.

18*) ש"א ב"ג רש"י ד"ה באו (ובחיים קיב, ב).

במ"ע "הוכח תוכיח את עמיתך" ²²,
 "ואהבת לרעך כמוך" ²³.

נוסף לזה: בנוגע להשפעה על
 חבירו בעניני תומ"צ ראי' נוספת,
 כביכול, מהנהגת הקב"ה עצמו, שאין
 להתחשב בזה שמצבו הרוחני של
 חבירו אינו כראוי: בפ' תשא ²⁴ מסופר
 "ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר
 סיני שני לוחות העדות גו', היינו
 שכשגמר הקב"ה "לדבר אתו החוקים
 והמשפטים" ²⁵ מיד נתן לו הלוחות,
 ו.א. שביום ארבעים לעלייתו להר
 סיני סיים הקב"ה את לימודו עם
 משה, ובאותה שעה נתן לו הלוחות
 על-מנת ליתנם לבני-ישראל; וגם
 מבואר ²⁶ שבנ"י עשו את העגל ביום
 הל"ט לעליית משה לה"ס. נמצא שגם
 לאחר שעשו את העגל עדיין למד
 הקב"ה את התורה עם משה (ע"מ

ולא עוד, אלא שכ"ז הוא באופן שלא
 רצה הקב"ה להחריבו ²⁷).

ז. ההוראה מזה בעבודת האדם:
 "דיו לעבד שיהא כרבו" ²⁸: כמו ש'
 הקב"ה נמנע מלהחריב את המקדש זמן
 רב — אף שהסיבה להחורבן ("עונו"
 תיהן של ישראל") כבר קיימת הייתה
 הרבה שנים — ובהארכת קיומו של
 המקדש בזה גופא נתן להם לבנ"י כח
 וסיוע נוסף לשוב בתשובה; כמור"כ
 מחובתו של כאו"א להתנהג ככה עם
 זולתו: לא למנוע ח"ו מלהיות לו
 עוזר ומסייע בעניני תומ"צ, לעזור לו
 בעשיית וקיום ה"משכן" — "ושכנתי
 בתוכם" (השראת השכינה בתוך כל
 אחד ואחד מבנ"י ²⁹), אע"פ שהנהגת
 זולתו אינה כדבעי: ואדרבה, אין אנו
 רשאים להיפטר מזה מאחר שנצטוינו

(22) קדושים יט, יז — וארו"ל (ב"מ
 לא, א) "אפילו מאה פעמים", ואפילו את"ל
 דמצות הוכח תוכיח היא רק בנוגע לעמיתך
 שאתך בתומ"צ, ולא רק באיסור אונאת
 חבירו תנאי הוא שצ"ל "אתך בתומ"צ"
 (ב"מ נט, א. שו"ע חו"מ סי' רכח סעי' א
 בהג"ה. שו"ע אדה"ז הל' אונאה סעי' ל)
 — (וצע"ג בזה — וראה רמב"ם הל' דעות
 פ"ו. שו"ע או"ח סתר"ח חו"מ סרכ"ח.
 שו"ע אדה"ז או"ח שם והל' אונאה. הגהות
 הצ"צ לתניא פל"ב (בקיצורים והערות ע'
 לו). שו"ת מנחת יצחק חלק ד' סי' עט"פ
 ושי"נ. ועוד. ואכ"מ) — הרי מפורש בשבת
 (נה, א), דאפילו צדיקים גמורים מחוייבים
 למחות (תוכחה. פרש"י) ברשעים גמורים.
 ועד כדי כך — שנתפסים כו' באם לא מיחו.

(23) קדושים יט, יח.

(24) לא, יח.

(25) פרש"י שם.

(26) כמפורש (שם לב, ה"ו). "ויאמר חג
 לה' מחו. וישכימו ממחרת וגו'". וראה
 פרש"י (שם א).

(19) וי"ל שמ"ש רש"י בדי"ה שלאח"ז
 "משכן העדות — עדות לישראל שויתר להם
 הקב"ה על מעשה העגל שהרי השרה שכינתו
 ביניהם" הוא בהמשך למ"ש רש"י בסיום
 דיבור זה: "על עונותיהן של ישראל" —
 היינו מכיון שרואים שב' המקדשות נחרבו
 "על עונותיהן של ישראל", הרי כ"ש שלא
 יתן להם משכן בשעת החטא גופא*, הגה
 מזה מוכח "שויתר להם הקב"ה על מעשה
 העגל".

(20) ברכות נה, ב. בר"פ פמ"ט, ב. וח"ג
 קיא, א. וראה שמור"ר פמ"ב, ה.

(21) כמארו"ל (ר"ח שער אהבה פ"ו
 קרוב לתחלתו. של"ה שער האותיות אות
 ל. ועוד) "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם
 בתוך כל אותו ואחד".

(*) ואף שלא נחרבו ב' הבתי מקדש
 תיכף לאחר שחטאו, כבפנים, מ"ט מובן
 שלא יתן להם לכתחלה משכן, אם הם עדיין
 במצב של חטא.

ללמדה אח"כ לבנ"י, וגם נתן לו אז את הלוחות בכדי ליתנם לבנ"י — אף שבאותה שעה עשו את העגל. ועיכ"ז נזכה לעשיית המקדש בתוך כל אר"א מישראל ועי"ז ל"ובנה מקדש במקומו" :: ע"י משיח צדקנו בב"א.

(משיחת ש"פ ויק"פ תשל"ב)

וא"כ על אכו"כ שכן צ"ל הנהגת האדם — שלא למנוע א"ע מלהשפיע על חבריו בעניני תומ"צ, מבלי הבט על מצבו ברוחניות שאינו כדבעי; ואדרבה: עי"ז יפעול שיפור ועלי' רוח"נית (בחבירו ו) גם בעצמו הוא, כי הלא הובטחנו "מאיר עיני שניהם הוי'" י.

הקדמת התניא. וראה תו"א בתחלתו (בנוגע לצדקה תרומם גוי): "נעשה מוחו ולבו זכים אלף פעמים ככה". ובאוה"ת בראשית (כרך ו' תתרכו, ב) דאלף הוא לא בדרך גזמא.

(28) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

(27) משלי כט, יג. וראה תמורה טו, א.

פ ק ו ד י ג

מעמיד את המשכן ומפרקו — זהרי לא הי' אדם יכול להקימו (מחמת כובד הקרשים), והאיך הי' משה מעמידו ומפרקו בכל יום?

ב. והנה הטעם שהעמיד משה את המשכן בז' ימי המילואים אף שהקב"ה ציווהו "ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים את משכן אהל מועד" י. נתבאר במ"א בארוכה יי דעות רש"י ורמב"ן בזה:

הרמב"ן כתב יי "כי (הקב"ה) אמר לו מתחלה (קודם ז' ימי המילואים) והקמות את המשכן כמשפטו אשר הראת בהר" יי. וכשאמר לו הקב"ה "ביום החדש הראשון באחד לחדש תקים גו"י, היינו ש"ביום הראשון תהי' הקמתו לעמדה, הנה ידע כי בעת ימי המילואים יצטרך להקים ולהוריד כו"י."

אמנם מזה שרש"י בפירושו עה"ת אינו מפרש שהכוונה "תקים לעמדה", אינו מוציא את הכתוב מפשוטו — משמע דס"ל דהפירוש של "ביום הי'

א. על הפסוק "ויהי בחודש הי' ראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן" י. אי' במדרש י. והובא בפרש"י י. דמה שנאמר הוקם המשכן, שמוה משמע שהמשכן הוקם מאליו — כי כל ישראל לא היו יכולים להקימו (מחמת כובד הקרשים י). וגם משה לא הי' יכול להעמידו, ואמר לו הקב"ה "עסוק בידך ואתה מראה להעמידו והוא עומד מאליו ואני כותב עליך שאתה הקימתו שנא' ויהי בחודש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן ומי העמידו משה שנא' י. ויקם משה את המשכן".

וצלה"ב: להלן במדרש אי"י (וכ"ה בפרש"י י) דכל שבעת ימי המילואים (שתחלתם בכ"ג באדר י) הי' משה

- (1) פרשתנו מ, יז.
- (2) תנחומא פרשתנו יא.
- (3) לט, לג. (בשנינו מלי המדרש).
- (4) פרש"י שם (משא"כ בתנחומא). נתבאר בארוכה בשיחת ש"פ סקורי תשל"ו.
- (5) שם מ, יח.
- (6) כ"ה בתנחומא תשא לה. במדבר יי ט"ב, טו (ושם מחלוקת אם הי' מעמידו ומפרקו פעם א' או ב' פעמים או ג' פעמים בכ"י). ירושלמי יומא פ"א ה"א. תוי"כ מכלילת דמילואים פ"א (צו לו). סדר עולם פ"ז. ספרי נשא פיסקא מז. במדבר שם ט. פ"ג ב.
- (7) שמיני ט, כג. נשא ו, א.
- (8) כמבואר בס"ע, ספרי, במדבר ותו"כ שבער 6. וראה שבת פז, ב. פרש"י ר"פ שמיני.

ודרוק לומר שבתנחומא שם ס"ל שימי המילואים הותחלו ב"ח ניסן (כהדעה ש' הובא בראב"ע כאן (מ, ב) ובר"פ שמיני). ולפי נפרש ש"ויהי ביום השמיני הוא שמיני בחודש (ודיקא נמי, דזה שמשא הי'

מעמידו ומפרקו בהי' ימה"מ (ב' או ג' פעמים בכ"י) למדין מ"תקים הוקם ויקם" הנאמר בהקמתו ב"ח ניסן, כי בתנחומא שם בסיומו מביא "ואותו היום נטל עשר עטרות כדאי' בסדר עולם" ובס"ע מפורש שימי המילואים הותחלו בכ"ג באדר כ"ל ויום השמיני למילואים הי' אחד בחודש (ולא שמיני בחודש).

- (9) להעיר מקה"ע לירושלמי שם ד"ה העמידו ומשחו ופרקו.
- (10) פרשתנו מ, ב.
- (11) ראה לקיש חייב שיחה א' לפ' שמיני.
- (12) פרשתנו שם, וראה פירושו צו ח, ב.
- (13) תרומה כו, ל.